

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. vasario 15 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės (pranešėja), Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas) ir Egidijos Tamošiūnienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės I. A. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 9 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės I. A. ieškinį atsakovams O. R. ir Ž. L. dėl turtinės žalos atlyginimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių sutartinės ir deliktinės atsakomybės atribojimą ir naujų įrodymų priėmimą apeliacinės instancijos teisme, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė I. A. kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydama priteisti solidariai iš atsakovų O. R. ir Ž. L. 8494,42 Eur turtinės žalos atlyginimą, 472 Eur nuostolių atlyginimą, 827,42 Eur skolą, 5 proc. metines palūkanas už laikotarpį nuo skolos atsiradimo dienos iki kreipimosi į teismą dienos ir 5 proc. metines palūkanas už laikotarpį nuo kreipimosi į teismą dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
3. Ieškovė nurodė, kad 2017 m. gruodžio 8 d. pirkimo-pardavimo sutartimi iš V. R. ir V. R. įgijo butą su rūsiu, esantį Vilniuje, (duomenys neskelbtini) (toliau – Butas). Ieškovė tikėjosi, kad jame gyvenę atsakovai Butą atlaisvins, bet taip neįvyko, todėl 2017 m. gruodžio 27 d. ieškovė paprašė atsakovų atlaisvinti Butą arba sudaryti Buto nuomos sutartį ir mokėti 300 Eur nuomos mokesčių per mėnesį, tačiau atsakovai atsisakė išsikelti iš Buto ir iki 2020 m. vasario mėnesio pabaigos gyveno jame neatlygintinai. Ieškovės teigimu, atsakovai, neišsikeldami iš Buto ir nemokėdami nuomos mokesčio, nepagrįstai praturtėjo ieškovės sąskaita, o ieškovė patyrė žalą, nes negavo Buto nuomos mokesčio ir pati turėjo nuomotis kitą butą bei mokėti už jį nuomos mokesčius. Ieškovės nuostolius sudaro sumos, išleistos kito būsto nuomai, o patirtą žalą – ieškinio pareiškimo metu esantis skirtumas tarp ieškovės šeimos poreikiams nuomojamo būsto nuomos ir gautų pajamų už 1/2 Buto dalies nuomą, atėmus sumokėtą gyventojų pajamų mokesčius. Kitus 472 Eur dydžio nuostolius sudaro išlaidos už antstolio faktinių aplinkybių konstatavimą bei išlaidos už ieškovės persikraustymą, daiktų pervežimą ir saugojimą, vykdomojoje byloje patirtos išlaidos. Visos šios išlaidos patirtos dėl atsakovų kaltės, nes jie laiku neatlaisvino Buto. Be to, ieškovė pagal 2020 m. gegužės 14 d. reikalavimo teisių perleidimo sutartį iš buvusių Buto savininkų įgijo teisę reikalauti iš atsakovės O. R. sumokėti 827,42 Eur skolą už naudojimąsi 1/2 dalimi Buto nuo 2017 m. rugsėjo mėnesio iki 2017 m. gruodžio 8 d. Kadangi Butu naudojosi abu atsakovai savo šeimos poreikiams tenkinti, ši skola priteistina iš jų abiejų solidariai.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apylinkės teismas 2020 m. spalio 22 d. sprendimu ieškovės ieškinį atmetė.
5. Teismas nustatė, kad ieškovė 2017 m. gruodžio 8 d. nusipirko Butą iš savo tėvų V. R. ir V. R.. Buto pirkimo metu jame gyveno ir savo gyvenamąsias vietas buvo deklaravę atsakovai O. R. (buvusi L.) ir Ž. L. bei nepilnametė M. L.. Atsakovai iš Buto išsikėlė 2020 m. vasario mėnesio pabaigoje, raktus ieškovei perdavė 2020 m. gegužės 29 d.
6. Teismas taip pat nustatė, kad atsakovė O. R. Bute gyveno nuo vaikystės. 2000 m. kovo 28 d. atsakovė 1/2 dalį Buto nuosavybės teise įgijo pagal paveldėjimo teisės liudijimą. Kitą 1/2 Buto dalį, priklausiusią bankrutavusiam V. R., iš varžytynių 2017 m. gegužės 4 d. įsigijo ieškovės motina V. R.. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2017 m. rugpjūčio 29 d. sprendimu už akių tenkino V. R. ieškinį ir atidalijo bendrosios dalinės nuosavybės teise valdomą Butą – priteisė Butą natūra V. R., o O. R. (L.) už jos turto dalį priteisė iš V. R. 18 200 Eur kompensaciją. Sprendimas už akių įsiteisėjo 2017 m. rugsėjo 20 d. O. R. 2017 m. rugsėjo 29 d. Vilniaus miesto apylinkės teismui pateikė prašymą pratęsti terminą pareiškimui dėl minėto sprendimo už akių peržiūrėjimo pateikti, tačiau Vilniaus miesto apylinkės teismas 2017 m. spalio 3 d. nutartimi atsisakė atnaujinti terminą pareiškimui dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo pateikti. O. R. šią nutartį apeliacine tvarka apskundė Vilniaus apygardos teismui, šis 2018 m. sausio 25 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2S-726-590/2018 tenkino O. R. atskirąjį skundą ir panaikino Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. spalio 3 d. nutartį bei atnaujino terminą pareiškimui dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo paduoti. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. kovo 16 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. rugpjūčio 29 d. sprendimas už akių panaikintas ir civilinės bylos dėl Buto atidalijimo nagrinėjimas iš esmės atnaujintas. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2019 m. rugsėjo 27 d. sprendimu nusprendė atidalyti Butą ir priteisti jį natūra V. R. ir V. R., o O. R. už jos turto dalį priteisė iš V. R. ir V. R., 18 200 Eur kompensaciją. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. gegužės 21 d. nutartimi minėtą Vilniaus miesto apylinkės teismo sprendimą paliko nepakeistą, taigi visi šalių teisminiai ginčai dėl Buto pasibaigė 2020 m. gegužės 21 d.
7. Teismas, įvertinęs tai, kad Vilniaus miesto apylinkės teismas 2018 m. kovo 16 d. nutartimi panaikino Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. rugpjūčio 29 d. sprendimą už akių ir atnaujino bylos dėl Buto atidalijimo nagrinėjimą iš esmės, padarė išvadą, kad V. R. išnyko

1/2 Buto dalies įsigijimo pagrindas, nurodytas tiek VI Registrų centro Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko išrašė, tiek 2017 m. gruodžio 8 d. pirkimo–pardavimo sutartyje, todėl ir ieškovė negalėjo įgyti daugiau teisių į Butą nei pardavėja V. R.. Kadangi 1/2 Buto dalis buvo atidalyta tik 2020 m. gegužės 21 d., įsiteisėjus Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. rugsėjo 27 d. sprendimui, teismas konstatavo, kad dėl šalių nepasibaigusių teisminių ginčų dėl Buto nuosavybės ieškovė savo civilines teises ir interesus dėl 1/2 Buto dalies galėjo įgyvendinti tik po 2020 m. gegužės 21 d.

8. Teismas pažymėjo, kad iš ieškovės nurodomos 8494,42 Eur nuostolių sumos 827,42 Eur sumą sudaro atsakovų nesumokėtas Buto nuomos mokestis už laikotarpį nuo 2017 m. rugsėjo mėn. iki 2017 m. gruodžio 8 d., kurį, pasak ieškovės, ji turi teisę reikalauti sumokėti pagal 2020 m. gegužės 14 d. su V. ir V. R. sudarytą reikalavimo teisių perleidimo sutartį. Teismas nurodė, kad jam nebuvo pateikta ieškovės nurodoma reikalavimo teisių perleidimo sutartis, ieškovė taip pat nepateikė duomenų, kad atsakovai buvo informuoti apie tokios sutarties sudarymą, todėl nusprendė, kad minėtos sumos iš atsakovų galėtų reikalauti V. ir V. R., o ne ieškovė, todėl ieškovės reikalavimą priteisti jai iš atsakovų 827,42 Eur sumą atmetė.
9. Teismas nurodė, kad ginčui išspręsti taikytina deliktinė civilinė atsakomybė, ir padarė išvadą, kad nėra pagrindo tenkinti ieškovės reikalavimo ir dėl likusios 7667,18 Eur nuostolių dalies už laikotarpį nuo 2017 m. gruodžio 9 d. iki 2020 m. gegužės mėn. atlyginimo, nes nenustatyti atsakovų neteisėti veiksmai, kurie yra būtinoji civilinės atsakomybės sąlyga. Teismas pažymėjo, kad šalių teisminiai ginčai dėl Buto pasibaigė tik 2020 m. gegužės 21 d., todėl atsakovai 1/2 dalyje Buto (17,08 kv. m dydžio kambaryje) iki teismo sprendimo, kuriuo 1/2 dalis Buto atidalyta iš bendrosios dalinės nuosavybės, įsiteisėjimo gyveno teisėtai.
10. Teismas taip pat atkreipė dėmesį, kad 2018 m. balandžio 4 d. ieškovė įkėlė į internetą Buto nuomos skelbimą, taigi tai paneigia ieškovės teiginį, kad ji ketino Butą gyventi. Be to, teismas nesutiko su ieškovės reikalavimais atlyginti visus jos patirtus nuostolius dėl kito būsto nuomos. Teismas konstatavo, kad 1/2 dalis Buto 2017 m. rugsėjo mėnesį atsakovų buvo atlaisvinta ir galėjo būti naudojama ieškovės, taigi turėtos kito būsto nuomos išlaidos atsirado pačios ieškovės pasirinkimu, nes pirkdama Butą ieškovė puikiai žinojo, kad jame gyvena atsakovai ir tarp šalių vyksta teisminiai ginčai.
11. Atsižvelgdamas į tai, kad šalių teisminiai ginčai dėl Buto pasibaigė tik 2020 m. gegužės 21 d. ir atsakovai 1/2 Buto dalyje (17,08 kv. m dydžio kambaryje) gyveno teisėtai iki atidailijimo iš bendrosios dalinės nuosavybės, Butą buvo deklaruota jų gyvenamoji vieta ir nebuvo jokio pagrindo atsakovų priverstinai kraustyti iš 1/2 Buto dalies, teismas nusprendė nepriteisti ir 145,20 Eur išlaidų dėl daiktų krovimo, pervežimo ir saugojimo atlyginimo. Kadangi atsakovai neprivalo atlyginti ieškovei nuostolių dėl kitų būstų nuomos, teismas nusprendė, kad jai neatlygintinos ir 110 Eur persikraustymo išlaidos. Tuo tarpu 96,80 Eur ir 120 Eur išlaidas teismas priskyrė prie bylinėjimosi išlaidų, kurių atlyginimas, atmetus ieškovės ieškinį, jai nepriteisiamas.
12. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi ieškovės apeliacinį skundą, 2021 m. vasario 23 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą.
13. Kolegija absoliučiai pirmosios instancijos teismo sprendimo negaliojimo pagrindų nenustatė. Kolegija nesutiko su ieškove, kad teismas nepagrįstai neišnaginėjo alternatyvaus ieškinio reikalavimo dėl neteisėto atsakovų praturtėjimo ieškovės sąskaita. Teismas atkreipė dėmesį, kad ieškinio reikalavimą, kuriame prie prašomo priteisti skolos dydžio buvo nurodyta 1500 Eur nepagrįsto praturtėjimo suma, 2018 m. gegužės 21 d. nutartimi buvo atsisakyta priimti, o pateikdama patikslintą ieškinį ieškovė minimo alternatyvaus reikalavimo nesuformulavo. Kolegija pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas detalai analizavo ieškovės pateiktas lenteles ir sprendime pasisakė dėl visų jose bei ieškinyje nurodytų prašomų priteisti sumų. Nors patikslinto ieškinio tekste ieškovė nurodė, jog iš atsakovų priteistinas jos negautas nuomos mokestis, kurį atsakovai sutalpė ir tokiu būdu be teisinio pagrindo nesąžiningai praturtėjo ieškovės sąskaita, nei ieškinio reikalavimuose, nei pateiktose lentelėse ieškovė nenurodė, kokio dydžio sumą sudaro šis jos negautas nuomos mokestis, kurį sutalpė atsakovai. Be to, pirmosios instancijos teismui nustačius, jog atsakovai netrukdy ieškovei naudotis jai priklausančia 1/2 dalimi Buto, atsakovai jokios naudos iš šios 1/2 dalies Buto negavo ir nesutalpė jokio nuomos mokesčio, kuris galėtų būti priteisiamas ieškovei.
14. Kolegija pažymėjo, kad nekilnojamojo turto registracija VI Registrų centre atlieka tik išviešinimo funkciją, todėl įrašas, patvirtinantis, kad Butas pagal 2017 m. gruodžio 8 d. pirkimo–pardavimo sutartį yra ieškovės asmeninė nuosavybė, turi įtakos tretiesiems asmenims, bet ne ieškovės ir atsakovų tarpusavio teisiniams santykiams. Kolegija pripažino pagrįsta pirmosios instancijos teismo išvadą, jog atsakovai 1/2 dalyje Buto iki 2020 m. gegužės 21 d. gyveno teisėtai. Kolegija konstatavo, kad tik išsprendęs Buto atidailijimo klausimą teismas 2019 m. rugsėjo 27 d. sprendime pasisakė dėl atsakovų ginčijamos 2017 m. gruodžio 8 d. Buto pirkimo–pardavimo sutarties dalies galiojimo, todėl ieškovė nepagrįstai teigia, jog minėtu sprendimu buvo pripažintas prejudicinis faktas, jog ieškovė buvo teisėta Buto savininkė nuo 2017 m. gruodžio 8 d. pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo. Kolegija pažymėjo, kad visos sutarties teisėtumas buvo pripažintas tik dėl to, jog prieš tai teismas atidailijo Butą pagal ieškovų reikalavimą.
15. Kolegija atsisakė priimti ieškovės kartu su apeliaciniu skundu pateiktus naujus įrodymus – 2020 m. gegužės 14 d. reikalavimo perleidimo sutartį, kuria V. R. ir V. R. perleido ieškovei reikalavimo teises į 827,42 Eur atsakovų skolą, ieškovės 2020 m. gegužės 14 d. pranešimą atsakovams apie reikalavimo teisės perleidimą ir raginimą sumokėti skolą, 2020 m. gegužės 18 d. kvitą, patvirtinantį apie išsiųstą registruotą siuntą. Kolegija pažymėjo, kad ieškovė nenurodė jokių priežasčių, kodėl šių įrodymų ji negalėjo pateikti pirmosios instancijos teismui, be to, pirmosios instancijos teismas ieškovės 827,42 Eur reikalavimą atmetė ne tik dėl to, kad nebuvo pateikta ji patvirtinanti reikalavimo teisių perleidimo sutartis, bet ir dėl to, jog nebuvo pateikta ir pradinę reikalavimo teisę patvirtinančių duomenų.
16. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad byloje esantys duomenys patvirtina, jog Butą ieškovė įsigijo nuomai, jos atstovas iki konflikto su atsakovais Butą darė remontą. Taigi vienas iš Buto kambarių atsakovų buvo nenaudojamas, jame nebuvo baldų, vėliau ieškovė buvo 1/2 dalį Buto buvo išnuomojusi, todėl kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, jog atsakovai netrukdy ieškovei naudotis 1/2 dalimi Buto, o baudžiamosios bylos Nr. 1-79-859/2020 duomenys patvirtina, jog pačios ieškovės atstovo veiksmai nulėmė tai, jog tam tikru metu tarp ieškovės ir atsakovų buvo kilę ginčai dėl naudojimosi 1/2 Buto dalimi.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

17. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 3 d. nutartį ir ieškovės ieškinį tenkinti arba perduoti bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui ir priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 17.1. Teismai nepagrįstai nusprendė, kad ieškovės reikalavimui dėl negautų pajamų už Buto nuomą spręsti taikytina tik deliktinė atsakomybė. Tarp Buto pirminės savininkės V. R. ir atsakovės 2017 m. gegužės mėn. buvo sudaryta žodinė nuomos sutartis. Nuomos sutarties sudarymo faktą rodo tai, kad atsakovė iki 2017 m. rugsėjo mėn. vidurio sutartį vykdė, t. y. mokėjo sutartą nuomos mokestį. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.585 straipsnį, pasikeitus gyvenamosios patalpos savininkui, gyvenamosios patalpos nuomos sutartis lieka galioti naujam savininkui, kuris tampa nauju nuomotoju nuomininko atžvilgiu pagal anksčiau sudarytos

nuomos sutarties sąlygas, todėl ieškovė, tapusi Buto savininke, įgijo teisę į sutartą 300 Eur nuomos mokestį, tačiau atsakovė nuomos mokesčio nemokėjo. Taigi teismų išvados, kad atsakovė iki 2020 m. gegužės 21 d. Bute gyveno teisėtai, neturi teisinės reikšmės, nes neteisėti atsakovės veiksmai sutartiniuose santykiuose pasireiškė sutarties pažeidimu – nuomos mokesčio nemokėjimu.

- 17.2. Reikalavimo perleidimo sutartis, pagal kurią ieškovė įgijo teisę reikalauti iš atsakovės sumokėti 827,42 Eur nuomos mokestį, kurio atsakovė nesumokėjo buvusiai Buto savininkei, taip pat patvirtina, kad ginčo santykiams turėjo būti taikoma ne deliktinė, o sutartinė atsakomybė, nes, kai netinkamai vykdoma sutartis trečiojo asmens naudai, naudos gavėjas įgyja teisę reikalauti atlyginti nuostolius sutartinės atsakomybės pagrindu.
- 17.3. 2020 m. gegužės 21 d. nutartimi konstatuodamas, kad 2017 m. gruodžio 8 d. Buto pirkimo–pardavimo sutartis yra teisėta, Vilniaus apygardos teismas pripažino, kad ieškovė yra teisėta viso Buto savininke nuo 2017 m. gruodžio 8 d., todėl išvada, kad ieškovė gali įgyvendinti savo civilines teises ir interesus dėl Buto tik nuo 2020 m. gegužės 21 d., yra nepagrįsta ir neteisėta. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. gegužės 21 d. nutartyje aiškiai konstatavo, kad ieškovės nuosavybės teisės į Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. rugpjūčio 29 d. sprendimu už akių priteisto 1/2 dalies Buto įgijimo momentas ir atsakovės nuosavybės teisės į 1/2 dalį Buto pasibaigimas sietinas su nurodyto teismo sprendimo įsiteisėjimo momentu, o V. R. ir V. R., būdami teisėti šio turto savininkai, turėjo teisę jį perleisti ieškovės nuosavybėn. Teismas V. R. ir V. R. veiksmus sudarant 2017 m. gruodžio 8 d. Buto pirkimo–pardavimo sutartį pripažino sąžiningais ir jokių imperatyvių teisės normų pažeidimų, kurie teiktų pagrindą šią sutartį pripažinti negaliojančia, nenustatė.
- 17.4. Teismas taip pat konstatavo, kad pati atsakovė byloje dėl turto padalijimo teismo taikyto turto atidalijimo iš bendrosios dalinės nuosavybės būdo iš esmės neginčijo. Ginčas kilo tik dėl teismo atsakovei priteistos kompensacijos už Butą dydžio. Teismų praktikoje laikomasi pozicijos, kad teismo sprendimo, kuriuo nuosavybės teisė nenuginčijama, priėmimas tik patvirtina savininko reikalavimo teisės į nuosavybės gynimą pagrįstumą, o ne liudija asmens nuosavybės teisės atsiradimą. Taigi Vilniaus miesto apylinkės teismui 2018 m. kovo 16 d. nutartimi panaikinus 2017 m. rugpjūčio 29 d. sprendimą už akių ir galutinai bylą išsprendus Vilniaus apygardos teismo 2020 m. gegužės 21 d. nutartimi, šia nutartimi buvo tik patvirtintas ieškovės reikalavimo teisės į nuosavybės gynimą pagrįstumas nuo jos nuosavybės teisės į Butą įgijimo momento, t. y. nuo 2017 m. gruodžio 8 d.
- 17.5. Net jei būtų galima daryti išvadą, kad ginčui išspręsti taikytina deliktinė atsakomybė, teismas turėjo taikyti generalinio delikto taisyklę, pagal kurią atsakomybės pagrindas yra bendro pobūdžio rūpestingumo ir atsargumo pareigos pažeidimas, sukėlus kitam asmeniui žalą. Neabejotina, kad kiekvienas apdairus, protingas ir rūpestingas asmuo turi suvokti, kad, gyvendamas kitam asmeniui priklausančiame bute ir nemokėdamas reikalaujamo nuomos mokesčio, daro jam žalą.
- 17.6. Teismai pažeidė įrodymų vertinimo taisykles, nukrypo nuo kasacinio teismo suformuotos įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančių civilinio proceso teisės normų aiškinimo ir taikymo praktikos, nes darydami išvadas nevertino įrodymų visumos, dėl dalies įrodymų išvis nepasisakė. Teismas padarė nepagrįstą išvadą, kad nuo 2017 m. rugsėjo pabaigos atsakovai atlaisvino 1/2 dalį Buto ir ieškovė juo galėjo naudotis, nors atsakovai pusę Buto atlaisvino tik 2017 m. gruodžio pabaigoje. Be to, teismas padarė nepagrįstą išvadą, kad ieškovė nenurodė, kokių konkrečiai negautą nuomos mokestį atsakovai sutaupė iš kitos 1/2 Buto dalies, kurioje gyveno neatlyginamai. Ieškovė šią sumą (2985,77 Eur) buvo aiškiai nurodžiusi ir įvardijusi. Tai, kad ieškinyje negautą nuomos mokesčio dydį ieškovė įvardijo per savo nuomojamų kitų butų kainos skirtumą nuo gauto nuomos mokesčio už 1/2 dalies Buto nuomą, nereikia, kad ieškovė konkrečiai nenurodė, kokią negautą nuomos mokestį atsakovai sutaupė iš kitos 1/2 Buto dalies, kurioje gyveno neatlyginamai.
- 17.7. Apeliacinės instancijos teismas, atsisakydamas priimti pateiktus naujus ieškovės įrodymus, netinkamai taikė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 314 straipsnį, nepagrįstai netaikė šio normoje nustatytų išimčių ir nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos. Ieškovės ieškinyje minimi įrodymai nebuvo pateikti per klaidą, todėl jų nepateikimo priežastis nėra ir negali būti laikytina ieškovės piktnaudžiavimu teise ar nesąžiningu jos elgesiu. Pirmosios instancijos teismas praleido įrodymų tyrimo stadiją, kurios metu ieškovė, o ir pats teismas būtų pastebėję, kad nėra pateikti visi įrodymai. Atsakovė savo atsiliepime pasisakė dėl pateiktos reikalavimo perleidimo sutarties, jos neginčijo, todėl šios sutarties priėmimas apeliacinės instancijos teisme nebūtų užvilkinęs teismo proceso, kurio paskirtis yra nustatyti visas faktines bylos aplinkybes, reikšmingas sprendimui priimti.
18. Atsakovai atsiliepimu į ieškovės kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 18.1. Teigdamą, kad šiuo atveju turėjo būti taikoma sutartinė civilinė atsakomybė arba generalinio delikto taisyklės, ieškovė vadovaujasi neaktualia kasacinio teismo praktika.
- 18.2. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai atsisakė priimti ieškovės teikiamus naujus įrodymus. Ieškovė yra teisininkė, dirbanti nekilnojamojo turto srityje, byloje nuo pat pradžios buvo atstovaujama advokatės. Būtent ieškovės ir jos atstovės pareiga buvo pasirūpinti teikiamais įrodymais. Per daugiau nei keturis mėnesius, kada byla buvo nagrinėjama pirmosios instancijos teisme, ieškovė tikrai galėjo patikrinti savo rašytinius įrodymus.
- 18.3. Vien tai, kad teismai priėmė nepalankius ieškovei sprendimus, dar nereikia, kad teismai pažeidė įrodymų vertinimo taisykles.
- 18.4. Atsakovė nėra mačiusi ieškovės motinos V. R. ir juo labiau sudariusi su ja žodinę nuomos sutarties. Iki 2017 m. rugsėjo pabaigos, kol nebuvo pasakyta apie Vilniaus miesto apylinkės teismo sprendimą už akių, atsakovės šeima gyveno visame Bute ir už mažesnę kambarį, kuris buvo nupirktas varžytynėse, mokėjo po 100 Eur. 2017 m. rugsėjo pabaigoje ieškovė žodžiu pasakė, kad atsakovė turi išsikelti iš Buto arba už visą Butą mokėti po 300 Eur. Atsakovė iš karto atlaisvino mažesnę kambarį, kuris buvo nupirktas varžytynėse, o dėl savo buto dalies pradėjo procesus teisme. Atsakovė niekada nei žodžiu, nei raštu nesutarė dėl 300 Eur sumos mokėjimo. Pagal [CK 6.579 straipsnio](#) 2 dalį nuomos sutartis tarp fizinių asmenų gali būti sudaromos žodžiu, tačiau to paties straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad terminuota gyvenamosios patalpos nuomos sutartis, nepaisant, kas yra jos šalis, turi būti sudaroma raštu, o pagal minėto straipsnio 4 dalį gyvenamosios patalpos nuomos sutartis gali būti panaudota prieš trečiuosius asmenis tik įregistravus ją įstatymų nustatyta tvarka viešame registre. Net ir sudarant tarp fizinių asmenų žodinę sutartį turi būti abipusis sutarimas, o ne vienos šalies priverstinis nustatymas, todėl kasacinio skundo teiginiai apie netinkamai vykdomą sutartį, kreditoriaus reikalavimo perleidimą ir pan. neturi jokio teisinio pagrindo.
- 18.5. Atsakovė visą laiką tvirtino, kad vienas Buto kambarys buvo atlaisvintas nuo rugsėjo mėnesio, priešingų įrodymų byloje nėra, todėl teismai pagrįstai nusprendė, kad ieškovė nepaneigė atsakovės tvirtinimo, jog pusė Buto buvo atlaisvinta nuo rugsėjo mėnesio.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

19. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia [CPK 353 straipsnis](#). Pagal šio straipsnio pirmąją dalį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-2-684/2021](#), 19 punktas).
20. Nagrinėjamoje byloje ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydama priteisti solidariai iš atsakovų 8494,42 Eur turtinės žalos atlyginimą, 472 Eur nuostolių atlyginimą, 827,42 Eur skolą. Ieškovė nurodė, kad pirkimo–pardavimo sutartimi įgijo Butą su rūsiu ir tikėjosi, kad jame gyvenę atsakovai Butą atlaisvins, bet taip neįvyko, atsakovai Butą iki 2020 m. vasario mėnesio pabaigos gyveno neatlygintinai. Ieškovės teigimu, atsakovai, neišsiskirdami iš Buto ir nemokėdami nuomos mokesčio, nepagrįstai praturtėjo ieškovės sąskaita, o ieškovė patyrė žalą, nes negavo Buto nuomos mokesčio ir pati turėjo nuomotis kitą butą bei mokėti už jį nuomos mokestį. Ieškovės nuostolius sudaro sumos, išleistos kito būsto nuomai, o patirtą žalą – ieškinio pareiškimo metu esantis skirtumas tarp ieškovės šeimos poreikiams nuomojamo būsto nuomos ir gautų pajamų už 1/2 Buto dalies nuomą, atėmus sumokėtą gyventojų pajamų mokestį. Kitus 472 Eur dydžio nuostolius sudaro išlaidos už antstolio faktinių aplinkybių konstatavimą bei išlaidos už ieškovės persikraustymą, daiktų pervežimą ir saugojimą, vykdomojoje byloje patirtos išlaidos. Be to, ieškovė pagal 2020 m. gegužės 14 d. reikalavimo teisių perdavimo sutartį iš buvusių Buto savininkų įgijo teisę reikalauti iš atsakovės sumokėti 827,42 Eur skolą už naudojimąsi 1/2 dalimi Buto nuo 2017 m. rugsėjo mėnesio iki 2017 m. gruodžio 8 d. Bylą nagrinėję teismai ieškinį atmetė.
21. Kasaciniame skunde nurodoma, kad teismai nepagrįstai sprendė dėl deliktinės, o ne sutartinės atsakomybės taikymo, kadangi ieškovei nurodžius faktinį ieškinio pagrindą teismai turėjo savo iniciatyva pritaikyti tinkamą teisės normą ginčo sprendimui. Taip pat teigiama, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai atsisakė priimti papildomus įrodymus ir pažeidė įrodymų vertinimo taisyklės, nukrypo nuo kasacinio teismo suformuotos įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančių civilinio proceso teisės normų aiškinimo ir taikymo praktikos, nes darydami išvadą nevertino įrodymų visumos, dėl dalies įrodymų išvis nepasisakė. Nurodyti argumentai suponuoja išvadą, kad kasaciniu skundu keliamas teismo pareigos kvalifikuoti teisinius santykius pagal ieškovo pasirinktą savo teisių gynimo būdą klausimas (nuspręsti dėl konkrečios civilinės atsakomybės rūšies taikymo) bei įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančių teisės normų taikymo klausimai, kurie ir sudaro bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas.

Dėl sutartinės ir deliktinės atsakomybės atribojimo

22. Pagal [CK 6.245 straipsnio](#) nuostatą, civilinė atsakomybė – tai turtinė prievolė, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius arba sumokėti netesybas (baudą, delspinigius). [CK 6.249 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtinta žalos sąvoka, kuria žala apibrėžiama kaip asmens turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos (tiesioginiai nuostoliai), taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų. Piniginė žalos išraiška yra nuostoliai. Atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję su veiksmais (veikimu, neveikimu), nulėmusiais skolininko civilinę atsakomybę tokiu būdu, kad nuostoliai pagal jų civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksmų (veikimo, neveikimo) rezultatu ([CK 6.246 straipsnis](#)). Siekiant taikyti civilinę atsakomybę konkrečioje byloje būtina identifikuoti jos rūšį, kad būtų galima tinkamai nustatyti tos atsakomybės rūšies taikymo sąlygas.
23. Sutartinė civilinė atsakomybė yra turtinė prievolė, atsirandanti dėl to, kad nevykdoma ar netinkamai vykdoma sutartis, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius ar netesybas, o kita privalo juos atlyginti ([CK 6.245 straipsnio](#) 3 dalis). Kasacinis teismas yra nurodęs, jog sutartinei civilinei atsakomybei būdinga tai, kad šalis dar iki civilinės teisės pažeidimo sieja civiliniai teisiniai santykiai. Civilinės teisės pažeidimas tokiais atvejais dažniausiai pasireiškia sutarties pažeidimu ([CK 6.256 straipsnis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-327-687/2015](#)).
24. Konkretūs sutartiniai įsipareigojimai tarp šalių vertintini kaip jų nusistatytas *lex specialis* (specialusis įstatymas) bendrosios pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai atžvilgiu. Dėl to nustatant galimai už žalą atsakingo asmens veiksmų teisėtumą (net ir nukentėjusiajam pareiškus reikalavimą dėl deliktinės atsakomybės taikymo), nekonstatavus aiškiai neteisėtų teisės normas pažeidžiančių veiksmų, pirmiausia vertintina veiksmų atitiktis šalių sudarytų sutarčių sąlygoms (išskyrus atvejus, jei būtų nustatyta, kad šios pažeidžia ar prieštarauja imperatyviosioms įstatymų nuostatomis) ir tik tuomet, jei konkrečiai veikla (neveikimas) nesiejama su konkrečiais sutartiniais įsipareigojimais, sprendžiant, ar ji vykdyta (susilaikyta nuo veiksmų) laikantis bendro pobūdžio atidumo ir rūpestingumo pareigos. Galimybė įrodyti savo reikalavimo pagrįstumą ir ginčo išsprendimo rezultatus priklauso nuo pasirinkto teisių gynimo būdo efektyvumo konkrečioje situacijoje, dėl to kiekvienu atveju turi būti įvertintos ginčo aplinkybės, šalis siejančios teisės ir pareigos ir šių duomenų kontekste – pasirinkto teisių gynimo būdo tinkamumas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-582-916/2015](#)).
25. Deliktinė civilinė atsakomybė yra turtinė prievolė, atsirandanti dėl žalos, nesusijusios su sutartiniais santykiais, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta, kad deliktinė atsakomybė atsiranda ir dėl žalos, susijusios su sutartiniais santykiais ([CK 6.245 straipsnio](#) 4 dalis).
26. Kasacinis teismas 2015 m. gegužės 28 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-327-687/2015](#) aiškiai nurodė, kad [CK 6.245 straipsnio](#) 4 dalyje įtvirtintu *non cumul* principu draudžiama šalių sutartiniais santykiais taikyti deliktinę atsakomybę, tačiau įtvirtinama galimybė įstatymu nustatyti šios taisyklės išimtis. Plėtodamas šią taisyklę ir pabrėždamas jos svarbą, kasacinis teismas pažymėjo, kad Lietuvos teisėje laikomasi vadinamojo *non cumul* principo – asmuo neturi pasirinkimo teisės, kokį ieškinį reikšti. Pavyzdžiui, jeigu šalis sieja sutartiniai santykiai, pažeistas teises reikia ginti remiantis sutarčių teisės normomis; jeigu yra deliktas, turi būti reikšiamas ieškinyje dėl žalos atlyginimo, bet ne dėl nepagrįsto praturtėjimo ar turto gavimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-151-313/2019](#), 39 punktas). Taigi, kasacinio teismo praktikoje vienareikšmiškai įsitvirtinusi prancūziškosios tradicijos taisyklė *non-cumul des responsabilités contractuelle et délictuelle* (sutartinės ir deliktinės atsakomybės pagrindų sutapties draudimo), kuri suteikia prioritetą sutartinės atsakomybės taikymui. Dėl to, byloje sprendžiant sutartinės ir deliktinės atsakomybės atribojimo klausimą, visų pirma svarstyтина, ar yra pagrindas taikyti sutartinę atsakomybę, ir tik konstatavus, kad žala nesujusi su sutartiniais santykiais, gali būti taikoma deliktinė atsakomybė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-44-313/2021](#), 31 punktas).
27. Nurodyta kasacinio teismo praktika suponuoja išvadą, kad asmuo, kuris kreipiasi į teismą su ieškiniu dėl žalos atlyginimo, turi nurodyti aiškų faktinį žalos atsiradimo pagrindą ir turi procesinę pareigą įrodyti to pagrindo buvimą. Taigi, jeigu ieškovas nuostolių atsiradimą kildina iš sutartinių teisių santykių (pvz., nuomos), jis visų pirma ir turi įrodyti tokių santykių buvimą.
28. Teisės kreiptis į teismą prigimtis, tikslai bei civiliniame procese galiojantis dispozityvumo principas lemia, kad tiek teismo nagrinėjimo dalyko nustatymas, tiek ir procesinių teisių įgyvendinimas priklauso ginčo šalims. Tačiau teismo pareiga yra užtikrinti, kad būtų laikomasi procesinių nuostatų bei atsižvelgiama į teismų kompetencijos ribas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-267-1075/2021](#), 20 punktas).

29. Teisėjų kolegija pažymi, kad teismas privalo ginčą spręsti pagal ieškovo pareikštus reikalavimus, negali pats nei suformuluoti, nei pakeisti ieškinio dalyko (pvz., negali priteisti šaliai to, ko ji neprašo, arba priteisti daugiau, nei šalis prašo) ar faktinio pagrindo (negali savo sprendime remtis tokiais faktais, kurių šalys teismui nenurodė, ir įrodymais, kurių byloje nėra). Kitaip tariant, teismas, priimdamas sprendimą, negali peržengti ieškinio ribų. Bylos nagrinėjimo ribas ieškovas turi apibrėžti teismui teikiamame ieškinyje, suformuluodamas jame ieškinio dalyką ir faktinį pagrindą ([CPK 135 straipsnio](#) 1 dalis).
30. Teismų praktikoje pripažįstama ieškovo teisė reikšti alternatyvius ieškinio reikalavimus. Kasacinio teismo praktikoje pažymima, jog alternatyviųjų ieškovo reikalavimų esmė yra ta, kad vienas ieškinio reikalavimas pašalina kito galimybę, tačiau bet kuriuo iš jų yra siekiama apginti pažeistas ar ginčijamas asmens materialines subjektyvias teises arba įstatymo saugomus interesus. Alternatyviųjų ieškinio reikalavimų nurodymas reiškia, kad ieškovas, kreipdamasis į teismą teisminės gynybos, apibrėžia teisme nagrinėtino ginčo ribas tokiu būdu, kad bet kurio iš pareiktų reikalavimų patenkinimas reikštų kilusio ginčo išsprendimą iš esmės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-159/2009](#)).
31. [CPK](#) 13 straipsnyje įtvirtintas dispozityvumo principas šalims ir kitiems proceso dalyviams suteikia teisę, laikantis [CPK](#) nuostatų, laisvai disponuoti joms priklausančiomis procesinėmis teisėmis. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad dispozityvumo principas, įtvirtintas [CPK](#) 13 straipsnyje, reiškia, kad tik asmuo, manantis, jog jo teisės pažeistos, sprendžia, ar ginti pažeistą teisę ir kokią pažeistų teisių gynimo būdą pasirinkti, t. y. asmuo, suformuluodamas ieškinio pagrindą ir dalyką, nustato teismo nagrinėjimo objektą ir ribas. Kasacinio teismo jurisprudencijoje pabrėžiama, kad nors teismas turi pareigą tinkamai kvalifikuoti ginčo teisinius santykius ir pritaikyti faktinei situacijai aktualias teises normas (teisinį ieškinio pagrindą), tačiau ši teismo pareiga nereiskia nei teismo teisės modifikuoti faktinį ieškinio pagrindą (kvalifikuoti kitas, nei nurodytas šalių, faktines aplinkybes), nei keisti ieškinio dalyką, peržengiant pareikštus reikalavimus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-328-248/2020](#) 21 punktą).
32. Teisinė ginčo kvalifikacija, teisės normų aiškinimas ir taikymas šalių faktiniams santykiams yra bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva. Teisinė kvalifikacija nėra savitikslė, neskirta vien tik atitinkamoms teisės normoms pritaikyti; jos tikslas – identifikuoti teisinius santykius tam, kad ginčas būtų teisingai išspręstas taikant būtent konkrečius teisinius santykius reguliuojančias teises normas. Teisinės kvalifikacijos tikslas – nustatyti, kokie teisiniai santykiai sieja ginčo šalis, ir, atitinkamai pritaikius šiuos santykius reglamentuojančias teises normas, išspręsti ginčą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gegužės 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-135-381/2021](#) 24 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
33. Laisvas teisės į pažeistų civilinių teisių gynimą įgyvendinimas reiškia ir gynybos būdų pasirinkimą. Civilinę atsakomybę reglamentuojančios teisės normos nedraudžia ieškovei pasirinkti konkretaus savo teisių gynimos būdo – reikšti reikalavimą dėl sutartinės atsakomybės taikymo savo kontrahentui ar reikalauti deliktinės atsakomybės taikymo subjektui, su kuriuo ieškovės nesieja sutartiniai teisiniai santykiai. Tačiau teisėjų kolegija pažymi, kad galimybė įrodyti savo reikalavimo pagrįstumą ir ginčo išsprendimo rezultatas priklauso nuo pasirinkto teisių gynimos būdo veiksmingumo konkrečioje situacijoje, dėl to kiekvieni atveju ieškovas, kreipdamasis į teismą, turi įvertinti ginčo aplinkybes, šalių santykių specifiką, šalis siejančias teises ir pareigas ir šių duomenų kontekste – pasirinkto teisių gynimo būdo tinkamumą. Nagrinėjamos bylos atveju ieškovė, teigdama, kad tarp atsakovės ir ankstesnės buto savininkės buvo sudaryta gyvenamosios patalpos nuomos sutartis, kuri, pasikeitus buto savininkui, lieka galioti naujam savininkui, ir tokiu būdu prašydama taikyti sutartinę civilinę atsakomybę, visų pirma turėjo pareigą įrodyti nuomos sutarties sudarymo faktą bei tokios sutarties sąlygas.
34. Kita vertus, ieškovė kasaciniame skunde nurodė, kad net jei teismas vertino, jog nagrinėjamu atveju ginčo sprendimui taikytina deliktinė atsakomybė, tuomet turėjo būti taikoma generalinio delikto taisyklė, pagal kurią atsakomybės pagrindas yra bendro pobūdžio rūpestingumo ir atsargumo pareigos pažeidimas, sukėlus kitam asmeniui žalą.
35. Deliktinė atsakomybė kyla tik tuomet, kai nustatomos visos deliktinės atsakomybės sąlygos: neteisėti veiksmai, žala, priežastinis ryšys ir kaltė, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta atsakomybė be kaltės. Tais atvejais, kai atsakovo atsakomybė kyla su kalte, įrodžius atsakovo veiksmų neteisėtumą, subjektyvioji neteisėtumo sąlygos pusė – kaltė prezumuojama. Taigi, ieškovė, prašydama taikyti deliktinę atsakomybę, visų pirma turėjo pareigą įrodyti atsakovų veiksmų neteisėtumą ([CPK](#) 178 straipsnis).
36. Veiksmų neteisėtumas gali būti suprantamas ne tik kaip sutartyje ar įstatymuose nustatytos prievolės nevykdymas ar netinkamas vykdymas, įstatymo reikalavimų nepaisymas, bet ir bendro pobūdžio pareigos elgtis rūpestingai pažeidimas ([CK 6.246 straipsnio](#) 1 dalis). [CK](#) 6.263 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad kiekvienas asmuo turi pareigą laikytis tokio elgesio taisyklių, kad savo veiksmais (veikimu, neveikimu) nepadarėtų kitam asmeniui žalos; 2 dalyje nustatyta pareiga asmeniui, atsakingam už žalą, padarytą asmeniui ar turtui, o įstatymų nustatytais atvejais – ir neturtinę žalą, visiškai ją atlyginti. Tai yra specialioji deliktinės atsakomybės norma, kurioje kartu su bendrąja [CK 6.246 straipsnio](#) 1 dalies norma įtvirtintas vadinamasis generalinis deliktas, kurio esmė yra užtikrinti pagrindinę civilinės atsakomybės funkciją – kompensuoti nukentėjusiam asmeniui jo teisių pažeidimu padarytą žalą.
37. Įrodinėti turinčias reikšmės civilinėje byloje aplinkybes (įrodinėjimo dalyką) yra šalių ir kitų dalyvaujančių byloje asmenų ir teisė, ir pareiga. Įrodinėjimo pareiga pagal šias taisykles tenka tam, kas teigia, – ieškovui reikia įrodyti ieškinio pagrindą ([CPK 111 straipsnio](#) 2 dalies 5 punktas) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-537-690/2015](#)).
38. Kaip jau nurodyta šios nutarties 20 punkte, ieškovė savo reikalavimą grindė keliais pagrindais ir dėl jų visų bylą nagrinėję teismai pasisakė. Teisėjų kolegija pažymi, kad nepriklausomai nuo to, kokių pagrindų ieškovė reikšė savo reikalavimus, jai tenka pareiga įrodyti ieškinio pagrindą. Kadangi byloje nenustatyta, jog šalis būtų siejė sutartiniai teisiniai santykiai, teismų pagrįstai konstatuota, jog nagrinėjamu atveju ginčui išspręsti taikytina deliktinė civilinė atsakomybė, jeigu nustatomos visos jos sąlygos. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad teismai vertino konkrečią šioje byloje susiklosčiusią situaciją, nulemtą užtrukusio proceso kitoje civilinėje byloje dėl ginčo buto atidailimo, ir nenustatė atsakovų veiksmų neteisėtumo, kaip būtinosios sąlygos deliktinei atsakomybei kilti, teismų išvados pagrįstos byloje esančiais įrodymais ir jų išsamia analize. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių ir jų iš naujo nenustato. Pažymėtina, kad kasacinio skundo argumentai, kuriais teigiama, jog teismų išvada dėl šalių ginčui spręsti taikytinos deliktinės atsakomybės nepagrįsta ir neteisėta, grindžiami išimtinai bylos faktinių aplinkybių analize.

Dėl naujų įrodymų priėmimo apeliacinės instancijos teisme

39. Kasacinis teismas ne kartą savo nutartyse yra pabrėžęs, kad įrodinėjimo tikslas – teismo įsitikinimas, pagrįstas bylos įrodymų tyrimu ir įvertinimu, kad tam tikros aplinkybės, susijusios su ginčo dalyku, egzistuoja arba neegzistuoja ([CPK 176 straipsnio](#) 1 dalis). Vadinasi, bylos šalims tenkančios įrodinėjimo pareigos vykdymas yra orientuotas į bylą nagrinėjančio teismo įtikinimą, kad egzistuoja faktinės aplinkybės, kuriomis grindžiami reikalavimai ir atskirtimai. Taigi, teismai, vertindami šalių pateiktus įrodymus, remiasi įrodymų pakankamumo taisykle, o išvada dėl konkrečios faktinės aplinkybės buvimo daroma pagal vidinį teismo įsitikinimą, grindžiamą visapusišku ir objektyviu visų reikšmingų bylos aplinkybių išnagrinėjimu (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-51-701/2018](#) 54, 55 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką).
40. Įrodymų rinkimas ir teikimas, kaip sudėtinės įrodinėjimo proceso dalys, – šalių pareigos dalykas ([CPK 179 straipsnio](#) 1 dalis). Teismas neturi teisės savo iniciatyva rinkti įrodymus, nebent įstatymas atskirais (specialiais) atvejais suteikia teismui tokią teisę ([CPK 178 straipsnio](#) 2 dalis, 376 straipsnio 1 dalis, 414 straipsnio 1 dalis ir pan.). Teismas *ex officio* (pagal pareigas) yra atsakingas už tinkamą įrodinėjimo proceso

organizavimą ir kartu jis turi užtikrinti, jog įrodinėjimo procesas vyktų taip, kad būtų tinkamai išspręsti [CPK 265](#) straipsnyje įvardyti klausimai: įvertinti įrodymai, konstatuoti, kurios aplinkybės, turinčios reikšmės bylai, yra nustatytos ir kurios nenustatytos, koks įstatymas turi būti taikomas ir ar ieškinyje yra tenkinamas. Taigi, tinkamo įrodinėjimo proceso užtikrinimas yra pagrindinė ir kartu būtinoji teisingo bylos išnagrinėjimo iš esmės, užbaigiamo teismo sprendimo priėmimo, sąlyga (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-15-701/2019](#), 20 punktas).

41. [CPK 314](#) straipsnyje nustatyta, kad apeliacinės instancijos teismas atsisako priimti naujus įrodymus, kurie galėjo būti pateikti pirmosios instancijos teisme, išskyrus atvejus, kai pirmosios instancijos teismas nepagrįstai juos atsisakė priimti ar kai šių įrodymų pateikimo būtinybė iškilo vėliau. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad šioje teisės normoje nustatytas ribojimas teikti naujus įrodymus apeliacinės instancijos teismui, kartu nustatytos ribojimo išlygos. Teismų praktikoje ribojimo išlygos išaiškintos taip, kad teismas turi patikrinti ir įvertinti sprendimas, ar egzistuoja pagrindas priimti naujus įrodymus: ar buvo objektyvi galimybė pateikti įrodymus bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme; ar vėlesnis įrodymų pateikimas neužvilkins bylos nagrinėjimo; ar prašomi priimti nauji įrodymai turės įtakos sprendžiant šalių ginčą; ar šalis nepiktinaudžiauja įrodymų vėlesnio pateikimo teise (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 28 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-237-684/2019](#) 33 punktą). Be to, kasacinio teismo praktikoje nurodyta, jog, priimant naujus įrodymus, būtina užtikrinti priešingos bylos šalies teisę pasisakyti dėl naujų įrodymų (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gegužės 18 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-206-701/2018](#) 54–55 punktus).
42. Kasacinis teismas taip pat yra išaiškinęs, kad [CPK 314](#) straipsnyje nustatyti ribojimai pirmiausia yra nukreipti prieš nesąžiningus proceso dalyvius, kurie dalį įrodymų nuslepia. Nuostata, ribojanti naujų įrodymų pateikimą apeliacinės instancijos teisme, neturi būti taikoma formaliai ir panaudota prieš sąžiningus teismo proceso dalyvius, be to, negali būti vertinama kaip kliūtis teismui konkrečioje byloje įvykdyti teisingumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-1-701/2016](#), 52 punktas; 2017 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-179-611/2017](#), 40 punktas; 2018 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-230-611/2018](#), 38 punktas).
43. Taip pat kasacinis teismas yra atkreipęs dėmesį į tai, kad kasacinio teismo praktika, naujų įrodymų pateikimo apeliacinės instancijos teisme galimybę, be kita ko, siejanti su teismo pareiga vykdyti teisingumą, t. y. iširti visas bylai reikšmingas aplinkybes ir priimti teisingą sprendimą, neturi būti aiškinama kaip įpareigojanti apeliacinės instancijos teismą priimti naujus įrodymus visais atvejais, kai jais įrodinėjamos bylai teisiskai reikšmingos aplinkybės. Toks aiškinimas iš esmės paneigtų [CPK 314](#) straipsnyje įtvirtintą ribojimą, jį prilygindamas bendrajai [CPK 180](#) straipsnyje įtvirtintai įrodymų sąsajumo taisyklei. Taip pat nebūtų pasiektas įstatymų leidėjo [CPK 314](#) straipsnio norma siekiamas tikslas – panaikinti galimybę piktnaudžiauti procesu ir skatinti bylos dalyvius veikti už greitą ir išsamų bylos ištyrimą, bylinėtis sąžiningai, atskleidžiant bylai reikšmingus duomenis pirmosios instancijos teisme, o ne sukuriant netikėtumus po pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-325-3-823/2020, 50 punktas).
44. Pasisakydamas dėl [CPK 314](#) straipsnio normos santykio su teismo pareiga vykdyti teisingumą kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad teismo atsisakymas priimti kad ir vėliau pateikiamą, bet turintį tokią bylai svarbią įrodomąją reikšmę, nuo kurios priklausytų bylos išnagrinėjimo rezultatas, įrodymą būtų nepateisinamas protingumo, sąžiningumo ir teisingumo požiūriu (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 21 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-348/213). Taigi, pagal kasacinio teismo formuojamą praktiką [CPK 314](#) straipsnyje įtvirtinti ribojimai neturėtų būti taikomi tais atvejais, kai naujai teikiama įrodymo įrodomoji vertė nagrinėjamam ginčui yra akivaizdžiai esminė. Kita vertus, klausimo dėl naujų įrodymų priėmimo sprendimo metu naujai pateiktų įrodymų įrodomoji vertė visų bylos įrodymų kontekste dažniausiai nėra akivaizdi. Aptariama kasacinio teismo praktika negali būti aiškinama kaip reikalaujanti iš apeliacinės instancijos teismo visais atvejais priimti naujai teikiamus įrodymus vien dėl to, kad jie galimai galėtų padaryti įtaką ginčo išsprendimo rezultatui, neatsižvelgiant į naujus įrodymus teikiančios šalies procesinį elgesį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-325-3-823/2020, 51 punktas).
45. Minėta, kad [CPK 314](#) straipsnyje nustatytos dvi draudimo pateikti naujus įrodymus apeliacinės instancijos išimtys: pirmą, kai pirmosios instancijos teismas nepagrįstai atsisakė juos priimti; antrą, kai būtinybė pateikti naujus įrodymus atsirado vėliau. Tai, ar būtinybė pateikti naujus įrodymus atsirado vėliau, yra vertinamoji sąlyga, kurios egzistavimą visų pirma turi motyvuotai pagrįsti naujus įrodymus teikiantis asmuo.
46. Nagrinėjamoje byloje ieškovė kartu su apeliaciniu skundu pateikė naujus įrodymus: 2020 m. gegužės 14 d. reikalavimo perleidimo (cesijos) sutartį, pagal kurią V. R. ir V. R. perleido ieškovei reikalavimo teises į atsakovo 827,42 Eur skolą, ieškovės 2020 m. gegužės 14 d. pranešimą atsakovams apie reikalavimo teisės perleidimą ir raginimą sumokėti skolą, 2020 m. gegužės 18 d. kvitą, patvirtinantį apie išsiųstą registruotą siuntą. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad ieškovė apeliaciniame skunde nenurodė jokių priežasčių, kodėl šių įrodymų negalėjo pateikti pirmosios instancijos teismui. Be to, kaip pažymėjo apeliacinės instancijos teismas, pirmosios instancijos teismas ieškovės 827,42 Eur reikalavimą atmetė ne tik dėl to, kad nebuvo pateikta ji patvirtinanti reikalavimo teisių perleidimo sutartis, bet ir dėl to, jog nebuvo pateikta ir pradinių kreditorių reikalavimo teisę patvirtinančių duomenų, t. y. rašytinės nuomos sutarties, o kiti bylos duomenys patvirtino, jog atsakovai 1/2 dalimi Buto nesinaudojo. Ieškovė kasaciniame skunde nurodo, kad šie įrodymai nebuvo pateikti per klaidą, todėl jų nepateikimas negali būti laikomas piktnaudžiavimu procesu.
47. Kaip jau nurodyta šios nutarties 45 punkte, [CPK 314](#) straipsnyje nustatytos dvi draudimo pateikti naujus įrodymus apeliacinės instancijos išimtys. Byloje nustatyta, kad ieškovė minėtų įrodymų pirmosios instancijos teismui neteikė. Taigi, nagrinėjamam atvejui turėjo būti sprendžiama dėl antrosios išimties – vėliau atsiradusios būtinybės teikti naujus įrodymus – egzistavimo. Kadangi ieškovė tokios būtinybės atsiradimo nepagrindė, apeliacinės instancijos teismo atsisakymas priimti naujus įrodymus atitinka šioje nutartyje nurodytą kasacinio teismo praktiką. Pažymėtina, kad apeliacinės instancijos teismas ne tik vertino tai, jog ieškovė nenurodė naujų įrodymų nepateikimo teismui priežasčių, bet taip pat analizavo ir šių įrodymų galimą reikšmę bylos išnagrinėjimo rezultatui. Kasaciniame skunde taip pat nenurodytos naujų įrodymų nepateikimo priežastys bei nepagrindžiama, kad naujai teiktų įrodymų įrodomoji vertė buvo akivaizdžiai esminė. Ieškovės argumentai, kad atsakovai atsiliepime į apeliacinį skundą dėl šių įrodymų pasisakė, nelemia kitokios išvados, kadangi atsakovai kategoriškai prieštaravo šių įrodymų priėmimui nesant [CPK 314](#) straipsnyje nustatytų išimčių. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad kasacinio skundo argumentais nepagrindžiamas [CPK 314](#) straipsnio netinkamas taikymas ar nukrypimas nuo šiuo klausimu formuojamos kasacinio teismo praktikos.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

48. Apibendrinama išdėstytus argumentus teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas teisingai nusprendė dėl sąlygų taikyti civilinę atsakomybę neįrodymo, tinkamai taikė ir aiškino proceso teisės normas, reglamentuojančias įrodinėjimo procesą, o kasacinio skundo argumentais nepagrindžiamas apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo neteisėtumas, todėl šis sprendimas paliekamas nepakeistas ([CPK 359](#) straipsnio 1 dalies 1 punktas).
49. [CPK 93](#) straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą.
50. Kadangi ieškovės kasacinis skundas nėra tenkinamas, teisė į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą pripažintina atsakovams.
51. Byloje esantys mokėjimo dokumentai patvirtina, kad atsakovai už advokato pagalbą surašant atsiliepimą kasacinį skundą patyrė 1000 Eur

išlaidų. Nurodytų išlaidų dydis neviršija pagal Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu, 7, 8.14 punktus apskaičiuoto maksimalaus dydžio. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, šių išlaidų atlyginimas iš ieškovės atsakovams priteistinas lygiomis dalimis, t. y. po 500 Eur kiekvienam atsakovui.

52. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 4 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 4,86 Eur tokių išlaidų. Kadangi ši suma yra mažesnė nei minimali 5 Eur valstybei priteistina bylinėjimosi išlaidų suma, procesinių dokumentų įteikimo išlaidų atlyginimas valstybės naudai nepriteistinas ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 9 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš ieškovės I. A. (a. k. duomenys neskelbtini) atsakovams O. R. (a. k. duomenys neskelbtini) ir Ž. L. (a. k. duomenys neskelbtini) po 500 (penkis šimtus) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Gražina Davidonienė

Virgilijus Grabinskas

Egidija Tamošiūnienė